

Z polecenia tow.

Wysoko Galanżon BP, Z-ca, Sekretarz
i Sekretarz Sekretariatu KB.

Data 27.XI 1976 r. L.dz. KS/036/957/76

Tajne

Specjalnego Znaczenia

23

Na posiedzenie BP

w dn. 27.XI 1976 r.
do pkt. ~~numeru~~ 2

SPRAWOZDANIE

z narady Doradczego Komitetu Politycznego
państw-stron Układu Warszawskiego w Bukareszcie

W dniach 25 - 26 listopada br., odbyła się w Bukareszcie kolejna narada Doradczego Komitetu Politycznego Organizacji Układu Warszawskiego. Uczestniczącym w naradzie delegacjom przewodniczyli przywódcy partii komunistycznych i robotniczych, tow. tow.: E. Gierek, L. Breżniew, T. Żiwkow, J. Kadar, E. Honecker, G. Husak i N. Ceaușescu. Wzięli w niej również udział wszyscy szefowie rządów państw-stron Układu. Ponadto na naradzie byli obecni: szef sztabu, I Zastępca Naczelnego Dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych UW, gen. armii A. Gribkow oraz Sekretarz Generalny DKP, tow. N. Firiubin.

W trakcie narady przedyskutowano aktualne problemy dalszej walki o pogłębienie odprężenia, umocnienie bezpieczeństwa i rozwój współpracy w Europie, omówiono zagadnienie doskonalenia mechanizmu współpracy politycznej w ramach Układu, a także wysłuchano referatu nt. wykonania uchwał w sprawie doskonalenia organizacji wojskowej UW.

Narada jednogłośnie przyjęła odpowiednie dokumenty i decyzje odnoszące się do poruszonych zagadnień.

I. Ocena sytuacji międzynarodowej i program dalszej walki
o odprężenie

W przeprowadzonej debacie, zwłaszcza zaś w wystąpieniu Towarzysza L. Breżniewa, zawarta została wszechstronna analiza i ocena aktualnej sytuacji międzynarodowej.

Tow. Breżniew na wstępie podkreślił, że wspólna działalność bratnich partii i państw stała się codzienną praktyką. Spotkania na zjazdach partii, liczne ostatnio wizyty i rozmowy dwustronne umożliwiły wzajemne informowanie się oraz omawianie aktualnych problemów międzynarodowych. Obecna narada DKP stanowi kolejną ku temu okazję.

Podstawowym osiągnięciem w okresie jaki upłynął od ostatniej narady DKP w Warszawie było umocnienie odprężenia i dalsze utrwalenie pokoju. Stworzyło to sprzyjające warunki dla pozytywnych, postępowych przemian w świecie - upadek reżimów faszystowskich w kilku krajach Europy, sukcesy ruchu komunistycznego, zwycięskie zakończenie walki narodów Indochin, wzrost aktywności ruchu narodowo-wyzwoleńczego, zwłaszcza w Afryce.

Jako charakterystyczną cechę obecnego momentu w życiu międzynarodowym tow. Breżniew określił ostrą walkę ideowo-polityczną wokół istoty i perspektyw odprężenia. Następstwa tego procesu dla obu systemów są niejednakowe. Nasze państwa wykorzystują odprężenie dla przyspieszenia budowy socjalizmu i komunizmu, podnoszenia poziomu życia narodów. Podejście państw kapitalistycznych nacechowane jest

natomiast sprzecznościami. Zmiana układu sił na korzyść socjalizmu zmusza je do zaakceptowania odprężenia, ale interesy kompleksu wojskowo-przemysłowego, chęć zahamowania ruchu rewolucyjnego, odwrócenia uwagi od zjawisk kryzysowych, usprawiedliwienia spirali zbrojeń leżą u źródeł hałaśliwych kampanii o rzekomym komunistycznym zagrożeniu, o "agresywności" Układu Warszawskiego i tworzenia przeszkód na drodze do odprężenia.

Obecnie główne zadanie polega na osłabieniu tej reakcyjnej fali. Wiele zależeć będzie od koordynacji i zgodności działań państw wspólnoty socjalistycznej, od skupienia uwagi świata na naszych inicjatywach, zgodnych z duchem Helsinek, wykazujących, że państwa socjalistyczne są głównymi rzecznikami bezpieczeństwa, pokoju i współpracy międzynarodowej. W tym kontekście tow. Breżniew przypomniał o radzieckim kompleksowym programie rozbrojeniowym zgłoszonym na XXXI Sesji ONZ oraz zapowiedział nową propozycję zawarcia Układu o nieużyciu jako pierwsze broni jądrowej. Układ taki miałby zostać zawarty przez państwa - sygnatariuszy Aktu Końcowego KBWE.

Jeżeli chodzi o rokowania wiedeńskie, to nie należy sądzić, ażeby obecny zastój udało się przezwyciężyć poprzez wysunięcie nowych propozycji przez kraje socjalistyczne lub ustępstw z ich strony, które Zachód może potraktować jak coś należnego, jako dowód powodzenia polityki nacisku. Należy nieco zaczekać z nowymi inicjatywami, a lepiej wykorzystać, politycznie i propagandowo, dotychczasowe propozycje krajów socjalistycznych.

Stany Zjednoczone zablokowały niemal na rok rozmowy w sprawie ograniczenia zbrojeń strategicznych /SALT/. Po wyborach, ich perspektywa powinna stopniowo wyjaśnić się. ZSRR będzie domagać się wykonania zobowiązań, jakie prezydent USA podjął podczas spotkania we Władywostoku w 1974 roku.

Walka o odprężenie toczy się także w sferze stosunków gospodarczych. Towarzysz Breżniew podkreślił, że państwa imperialistyczne usiłują wykorzystać kontakty ekonomiczne jako instrument presji i rozluźniania zwartości wspólnoty socjalistycznej. Świadczy o tym między innymi ich podejście do kwestii uregulowania stosunków między RWPG i EWG.

Należy kategorycznie odrzucać nieuzasadnione roszczenia, zmierzać do unormowania warunków wymiany gospodarczej, a jednocześnie wysuwać nowe konstruktywne idee. Instytucje radzieckie przygotowują np. obecnie szereg konkretnych propozycji w sprawie ogólnoeuropejskich konferencji na temat energetyki, transportu i ochrony środowiska. Sprawy te należałoby rozpatrzyć w ramach RWPG. Trzeba pogłębiać koordynację w dziedzinie kontaktów gospodarczych z zagranicą, zwłaszcza wobec głównych państw kapitalistycznych, opracować długofalową koncepcję krajów socjalistycznych, uwzględniającą perspektywiczne interesy i realne możliwości naszych państw, a także niezbędne wspólne posunięcia w celu zwiększenia korzyści ze współpracy gospodarczej z Zachodem.

5

Kraje socjalizmu stały się obiektem skoordynowanych ataków propagandowych imperializmu. Organizatorzy tych kampanii są świadomi, że w sferze zasad ustrojowych nie uzyskają od nas żadnych ustępstw. Głównym ich celem jest tworzenie przeszkód na drodze odprężenia, zbliżania narodów i wartościowej współpracy kulturalnej. Towarzysz Breżniew zwrócił uwagę na istniejącą jeszcze przewagę Zachodu w technicznym poziomie środków masowego przekazu. Ponieważ opinia publiczna stanowi dziś ogromną siłę polityczną, Komitety Centralne bratnich partii powinny podjąć konkretne kroki dla wzmocnienia propagandowego oddziaływania krajów socjalistycznych.

Omawiając procesy integracyjne w świecie kapitalistycznym, tow. Breżniew ocenił, że EWG i NATO udało się przezwyciężyć, przynajmniej na pewien czas, szczyt ich kolejnego kryzysu oraz szereg sprzeczności wewnętrznych. Akcent przenoszony jest obecnie na koordynację działalności politycznej, zwłaszcza wobec państw socjalistycznych i na kolektywną walkę z siłami rewolucyjnymi.

Wiadomo jednocześnie, że szereg zachodnio-europejskich partii komunistycznych zastąpiło hasło walki z kapitalistyczną integracją, hasłem walki o demokratyzację tego procesu. Ważne jest, aby nie utracono klasowego podejścia do tej sprawy, zwłaszcza że burżuazyjna propaganda podsuwa komunistom na Zachodzie tezę, że NATO i EWG są jakoby gwarantem "samodzielności" zachodnich partii robotniczych.

Oceniając sytuację w USA, tow. Breżniew podkreślił, że w okresie kampanii wyborczej "nawa amerykańskiej polityki wyraźnie

przechyliła się na prawą burtę", Sądzi jednak, że nowa administracja nie pójdzie na zamrożenie stosunków z państwami socjalistycznymi.

W RFN następuje aktywizacja sił reakcyjnych, ożywienie militarizmu i rewizjonizmu, roszczeń zmierzających do wchłonięcia NRD. Przy znikomej przewadze w Bundestagu, koalicja rządowa będzie obiektem wzrastającego nacisku sił antyodprężeniowych. Może to wywrzeć wpływ na tzw. politykę wschodnią RFN. Demaskując niebezpieczeństwo odradzania się sił odwetu i neofaszyzmu, należy zaktywizować pracę polityczną z socjaldemokratami, konsekwentnie realizować kompleks porozumień, jakie RFN zawarła z państwami socjalistycznymi. Trzeba polepszać koordynację naszych działań w sferze stosunków politycznych i gospodarczych z RFN. Nie należy również pozostawiać bez konsekwentnej reakcji podejmowanych przez RFN prób omijania Czterostronnego Porozumienia w sprawie Berlina Zachodniego.

W stosunkach z Francją, które rozwijają się nieźle, ZSRR zamierza w czasie zbliżającego się spotkania z Giscard d'Estaingiem wyrazić zaniepokojenie negatywnymi zjawiskami w polityce francuskiej, a także wpływać na Francję, aby włączyła się w rozwiązywanie problemów rozbrojenia.

Należy przeciwdziałać planom włączenia Hiszpanii do NATO, gdyż mogłoby to wywrzeć negatywny wpływ na sytuację w rejonie śródziemnomorskim i w całej Europie. Wzmocnienie obecności krajów socjalistycznych w Hiszpanii poprzez normalizację stosunków byłoby w zasadzie pożyteczne, ale przy wyborze tego momentu należy uwzględ-

nić interesy lewicy hiszpańskiej.

Nasz stosunek do krajów rozwijających się i ruchu niezaangażowanych, opiera się na kryteriach klasowych. Na tej podstawie udzielana jest pomoc dla postępowych krajów i ruchów narodowo-wyzwoleńczych. Z uwagi na ograniczone środki, niezbędne jest określenie priorytetów, jak również większa niż dotychczas koordynacja w ramach RWPG całokształtu współpracy krajów socjalistycznych z krajami rozwijającymi się.

Prowadzimy konsekwentną politykę poparcia krajów arabskich i sprawiedliwego uregulowania kryzysu bliskowschodniego. Uprawiana przez Sadata polityka orientacji na USA nie dała Egiptowi wyników ani gospodarczych, ani politycznych, ani w kwestii uzyskania broni, na którą liczył. W czasie spotkania tow. Gromyko z Fahmi w Sofii przedstawione zostało radzieckie stanowisko. Sadat musi zastanowić się, czy jest w stanie podjąć rozsądne i realistyczne decyzje.

Omawiając pomyślny rozwój współpracy ZSRR z krajami socjalistycznymi, tow. Breżniew podkreślił, że na podstawie wyników wizyty w Jugosławii może stwierdzić, iż istnieją pomyślne perspektywy pogłębienia współpracy radziecko-jugosłowiańskiej we wszystkich dziedzinach. Przekonywał on Tito i innych przywódców jugosłowiańskich, że w interesach Jugosławii leży rozwijanie kontaktów z krajami socjalistycznymi nie tylko na gruncie dwustronnym, lecz również wielostronnym, w szczególności po linii partyjnej, jak to np. czynią Kubańczycy i Wietnamczycy.

Jeśli chodzi o Chiny, tow. Breżniew przedstawił stanowisko znane z rozmów przeprowadzonych w trakcie niedawnej wizyty partyjno-państwowej PRL w ZSRR.

W przemówieniach przywódców państw uczestniczących w naradzie, z wyjątkiem tow. Ceausescu, wyrażono pełne poparcie dla ocen i propozycji sformułowanych przez L. Breżniewa.

W pierwszej części debaty zabrał głos przewodniczący delegacji PRL, I Sekretarz KC PZPR tow. Edward Gierek /Tekst przemówienia w załączeniu/.

Tow. Honecker poważną część swego wystąpienia poświęcił analizie sytuacji w RFN, stosunkom NRD z RFN oraz sprawie Berlina Zachodniego.

Nawiązując do wysuniętej w projekcie Deklaracji tezy o nasilaniu się ataków ze strony kół zimnowojennych i reakcyjnych na politykę odprężenia, na kraje socjalistyczne, stwierdził on, że NRD z racji swego położenia geograficznego i politycznego jest ich obiektem niemal codziennie. Analizując wyniki wyborów w RFN, zwrócił on uwagę na fakt, że choć większość wyborców wypowiadała się za kontynuowaniem polityki wschodniej, to jednocześnie niemal co drugi obywatel RFN oddał swój głos na CDU/CSU, czyli na prawicę. Wynika z tego, że wpływ militarystycznej, odwetowej propagandy na społeczeństwo RFN jest nadal poważny. Tow. Honecker stwierdził, że wyniki wyborów stwarzają niezłe możliwości dla prowadzenia skoordynowanej polityki krajów wspólnoty wobec RFN, obliczonej na włączania tego kraju do procesu odprężenia.

Mówca podkreślił, że stanowisko RFN wobec Berlina Zachodniego było i pozostaje barometrem jej stosunku do odprężenia. Obecnie Bonn zaostrza swą politykę w tej kwestii, stosując nielegalne praktyki włączania Berlina Zach. do RFN. Podniósł także kwestię stosowania przez RFN prób nacisku wobec KS dla uzyskania dla siebie prawa do dowolnej interpretacji Czterostronnego Porozumienia w sprawie Berlina Zachodniego. Tow. Honecker podkreślił konieczność kontynuacji uzgodnionej polityki państw wspólnoty socjalistycznej wobec RFN i Berlina Zachodniego.

Tow. Husak zwrócił szczególną uwagę na nasilającą się propagandę skierowaną przeciw CSRS oraz na podejmowanie prób mieszania się w wewnętrzne sprawy Czechosłowacji.

W przemówieniu J. Kadara, akcent został położony na celowość podjęcia nowych wysiłków dla umocnienia odprężenia. Podkreślił on potrzebę inicjatywnego podejścia do realizacji Aktu Końcowego i - w tym kontekście - ocenił przekazanie zachodnim uczestnikom KBWE węgierskich propozycji w sprawie realizacji uchwał z Helsinek w stosunkach dwustronnych jako konstruktywny wkład Węgier do rozwoju współpracy w Europie.

Tow. T. Żiwkow poświęcił wiele uwagi współpracy bałkańskiej i sytuacji na Bliskim Wschodzie. Stwierdził, iż kryzys cypryjski znacznie osłabił południową flankę NATO, chociaż nie doprowadził do istotniejszego ograniczenia wpływów USA w tym regionie. Jest to m.in. rezultatem zabiegania o amerykańską pomoc wojskową przez rządy

Turcji i Grecji. Równocześnie państwa te potrzebują współpracy z krajami socjalistycznymi, jako niezbędnego czynnika ich niezależności i rozwoju gospodarczego. Próbują jednak różnicować swe stosunki z państwami socjalistycznymi, co tym bardziej uzasadnia niezbędność koordynacji ich polityki na Bałkanach. W kryzysie bliskowschodnim zarysowała się obecnie nowa faza, polegająca na poszukiwaniu - z różnych pozycji - pokojowych rozwiązań. Kroki Egiptu w kierunku pewnej normalizacji stosunków ze Związkiem Radzieckim stanowią - jak to ocenił T. Żiwkow - instrument w rozgrywce Sadata o zapewnienie odpowiedniego miejsca w polityce Cartera.

Przemówienie N. Ceaurescu stanowiło powtórzenie dotychczasowego stanowiska Rumunii dotyczącego zasad współpracy między państwami socjalistycznymi, rozbrojenia i bezpieczeństwa międzynarodowego. W odróżnieniu od stanowiska Związku Radzieckiego i innych państw, Rumunia nie docenia dotychczasowych inicjatyw i postuluje nowe propozycje krajów socjalistycznych w rokowaniach wiedeńskich, zamiast koncepcji Światowej Konferencji Rozbrojeniowej eksponuje rolę ONZ oraz znaczenie ruchu niezaangażowanych, aprobuje w pełni jego postulaty polityczne i w zakresie nowego ładu ekonomicznego. Ceaurescu ponownie określił Rumunię jako "socjalistyczny kraj rozwijający się". Ceaurescu zaproponował regionalizację radzieckiej propozycji światowego układu o niestosowaniu siły poprzez zawarcie analogicznego układu w Europie, podjęcie konkretnych kroków w sprawie likwidacji bloków, redukcję sił zbrojnych wszystkich państw uczestniczących w KBWE i nowe środki

budowy zaufania. Bez żadnej różnicującej oceny stwierdził, że państwa uczestniczące w KBWE wydają 4/5 wszystkich środków przeznaczonych na zbrojenie.

Odpowiedź EWG w sprawie porozumienia z RWPG mówca ocenił jako wprawdzie nie najlepszą, ale jako dającą możliwość rozpoczęcia negocjacji. Do chwili osiągnięcia porozumienia - jak stwierdził - każde państwo powinno działać zgodnie ze swymi specyficznymi warunkami. Ceausescu wypowiedział się za rozwojem ogólnoeuropejskiej współpracy w dziedzinie kultury, nauki i sportu. Zaproponował zorganizowanie sympozjów dot. zwalczania pornografii, narkomanii i demoralizacji oraz dot. wychowania młodzieży w krajach socjalistycznych i kapitalistycznych. Sympozja takie miałyby się odbyć wspólnie z państwami kapitalistycznymi. Stwierdził, iż Rumunia oczekuje od spotkania belgradzkiego konkretnych kroków na rzecz realizacji Aktu Końcowego. Podkreślił też znaczenie współpracy subregionalnej na Bałkanach, przy czym w odróżnieniu od Bułgarii, preferującej płaszczyznę bilateralnych kontaktów, nadał on priorytet współpracy wielostronnej, włącznie z postulowaniem tworzenia wspólnych organów dla różnych dziedzin współpracy. Rumunia uważa, iż najlepszym sposobem zahamowania naporu sił antyodprężeniowych będzie dalszy rozwój współpracy państw socjalistycznych z krajami kapitalistycznymi, w tym z RFN oraz nową ekipą rządową w USA.

Ceausescu uwypuklił wkład Związku Radzieckiego w sprawę umacniania pokoju, poparł inicjatywę zwołania trzech kongresów, dał wysoką

ocenę rezultatów wizyty L. Breżniewa w Rumunii oraz wypowiedział się za rozwojem współpracy państw socjalistycznych na arenie międzynarodowej. Te wątki zaznaczone zostały w stanowisku rumuńskim silniej, niż na poprzednich naradach.

Narada uchwaliła deklarację "O nowe perspektywy odprężenia międzynarodowego, o umocnienie bezpieczeństwa i rozwój współpracy w Europie" oraz zaaprobowała projekt Układu o zobowiązaniu - państw uczestniczących w KBWE do nieużywania jako pierwsze broni jądrowej.

Deklaracja zawiera ocenę przemian w sytuacji międzynarodowej oraz wytycza program dalszej ofensywy państw socjalistycznych na rzecz odprężenia, bezpieczeństwa międzynarodowego i współpracy.

Podkreślono w niej, iż najważniejszym aktualnie zadaniem jest walka o pełne wcielenie w życie zawartych porozumień i konstruktywne prowadzenie rozpoczętych rokowań dotyczących ważnych zagadnień europejskich, a równocześnie spowodowanie podjęcia rzeczowych rozmów wokół inicjatyw, zgłoszonych już przez państwa socjalistyczne. Pozytywnie oceniono zmiany w Europie. W dyskusji nad tym dokumentem, Rumunia nie zaakceptowała tezy o definitywnym zamknięciu kwestii wynikających z II wojny światowej oraz o wypieraniu konfrontacji i rywalizacji militarno-politycznej przez odprężenie i współpracę. Dokument - na wniosek polskiej delegacji - uwypukla inicjatywną rolę państw członkowskich Układu Warszawskiego w zwołaniu i pracach KBWE, wskazując równocześnie na wkład innych państw oraz sił postępowych i demokratycznych Europy. Podkreślony został obowiązek układania

stosunków między państwami uczestniczącymi w KBWE na gruncie zasad sformułowanych w jej Akcie Kończącym. Charakteryzując siły i tendencje antyodprężeniowe, deklaracja wskazuje m.in. na próby kwestionowania suwerenności europejskich państw i nienaruszalności istniejących granic. Tę ostatnią zaznaczono w deklaracji na wniosek NRD i PRL. Polemikę pomiędzy Rumunią i Bułgarią wywołała sprawa współpracy regionalnej w Europie. Kompromisowe sformułowanie traktuje tę sprawę w szerszym kontekście ogólnego bezpieczeństwa w Europie. Deklaracja zawiera rozszerzoną koncepcję spotkania belgradzkiego, jako forum wymiany poglądów o pozytywnych doświadczeniach współpracy państw w rozwiązywaniu zadań określonych w Akcie Kończącym oraz rozpatrzenia problemów przyszłości i dalszych wysiłków służących umocnieniu odprężenia, bezpieczeństwa i współpracy.

Postulat zaprzestania wyścigu zbrojeń i urzeczywistnienia rozbrojenia, zwłaszcza rozbrojenia nuklearnego, ujęty został nie tylko w kontekście niezbędnego warunku nieodwracalności odprężenia, lecz także jako przesłanka rzeczywistego bezpieczeństwa w świecie. Udzielono poparcia propozycji zawarcia światowego układu o niestosowaniu siły w stosunkach międzynarodowych. Wskazano na celowość podjęcia nowych wysiłków na rzecz likwidacji baz wojskowych na obcych terytoriach i wycofania obcych wojsk z terytorium innych państw, tworzenia stref pokoju w różnych regionach i redukcji budżetów wojskowych państw. Wypowiedziano się za umocnieniem reżimu nierozprzestrzeniania broni jądrowej, a równocześnie za dostępem wszystkich państw do wykorzysta-

tywania energii nuklearnej w celach pokojowych pod efektywną kontrolą międzynarodową. Ponawiając gotowość do rozwiązania Układu Warszawskiego jednocześnie z rozwiązaniem Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, wystąpiono z częściową propozycją - jednoczesnego zawieszenia stosowania Artykułu 9 Układu Warszawskiego i Artykułu 10 Paktu Północnoatlantyckiego, tj. nierozszerzania istniejących sojuszów.

W deklaracji podkreślono znaczenie wszechstronnej współpracy, zwłaszcza gospodarczej dla pokoju w Europie. Na uwagę zasługuje pozytywna ocena nowych form tej współpracy, tj. kooperacji i specjalizacji przemysłowej, porozumień kompensacyjnych i współpracy naukowo-technicznej. Państwa uczestniczące w naradzie wyraziły też gotowość porozumienia się co do pełniejszego wykorzystania możliwości współpracy w dziedzinie humanitarnej m.in. poprzez organizowanie przedsięwzięć w skali ogólnoeuropejskiej. Wskazały także na znaczenie realizacji programów sprzyjających wychowaniu młodzieży w duchu ideałów humanizmu, pokoju i postępu.

Jako podstawę stosunków między państwami - stronami Układu Warszawskiego wymieniono zasady marksizmu-leninizmu i solidarności internacjonalistycznej /tzn. zgodnie z ujęciem tej sprawy w dokumencie berlińskim/, poszanowania równości i suwerenności każdego państwa, nieingerencji w sprawy wewnętrzne, przyjacielskiej pomocy wzajemnej. Obok współpracy politycznej, gospodarczej i kulturalnej deklaracja zapowiada także - po raz pierwszy tak obszernie - rozwój wszechstronnej współpracy na płaszczyźnie społecznej, w tym kontaktów między obywatelami państw socjalistycznych.

15

Projekt Układu w sprawie przyjęcia przez wszystkie państwa - sygnatariuszy Aktu Końcowego KBWE - zobowiązania niestosowania jako pierwsze broni jądrowej przeciwko sobie, nawiązuje do wcześniejszych inicjatyw Związku Radzieckiego w sprawie zakazu użycia lub groźby użycia broni jądrowej. Postulat zakazu użycia broni jądrowej jest także elementem radzieckiego projektu ogólnoświatowego układu o niestosowaniu siły w stosunkach międzynarodowych. Obecny projekt Układu zawiera nowe elementy w porównaniu z poprzednimi inicjatywami. Projekt dotyczy bowiem Europy i Ameryki Północnej oraz proponuje wprowadzenie warunkowego zakazu użycia broni jądrowej przez państwa jako pierwsze. Uwzględnia tym samym możliwość jej użycia dla celów samoobrony, przez co wychodzi naprzeciw zastrzeżeniom wysuwany w przeszłości przez kraje zachodnie. Proponowany Układ stanowi również rozwinięcie i konkretyzację przyjętej na konferencji helsińskiej zasady niestosowania siły lub groźby jej użycia. Jego zawarcie przyczyniłoby się do zmniejszenia niebezpieczeństwa konfliktu nuklearnego, mogąc się stać także czynnikiem sprzyjającym posunięciom w zakresie rozbrojenia nuklearnego w Europie Środkowej. Układ miałby też znaczenie dla wzrostu poczucia bezpieczeństwa państw i ich wzajemnego zaufania, przyczyniając się w rezultacie do dalszej poprawy sytuacji międzynarodowej. Jest to więc inicjatywa o dużej nośności politycznej, która może się stać tematem ogólnoeuropejskiej dyskusji i ważnym instrumentem oddziaływania na opinię publiczną.

/Tekst Układu w załączeniu/.

II. Współdziałanie w ramach Układu Warszawskiego

Sporo miejsca w obradach zajęło także doskonalenie mechanizmów wielostronnej współpracy państw-stron Układu, zwłaszcza w sferze politycznej.

Zatwierdzona została koncepcja powołania Komitetu Ministrów Spraw Zagranicznych, a także Zjednoczonego Sekretariatu, jako organów Doradczego Komitetu Politycznego. Sprawa ta była przedmiotem wymiany poglądów na naradzie DKP w Warszawie, w 1974 r.

Sesja Bukareszteńska jednomyślnie przyjęła decyzję o powołaniu Komitetu Ministrów S. Z. i Zjednoczonego Sekretariatu.

Zgodnie z podpisanym dokumentem, do podstawowych zadań Komitetu Ministrów należy:

- wymiana informacji i poglądów w dziedzinie polityki zagranicznej;
- przygotowywanie odpowiednich rekomendacji dla Doradczego Komitetu Politycznego;
- opracowywanie propozycji zmierzających do realizacji jego uchwał;
- rozpatrywanie problemów zleczanych przez DKP.

Zadaniem Sekretariatu jest natomiast prowadzenie działalności organizacyjno-technicznej związanej z obsługą DKP, Komitetu Ministrów S. Z., jak również wykonywanie prac zleconych przez oba te organy. Funkcje Sekretariatu mają więc charakter wyłącznie techniczny.

Obok istniejącego już Komitetu Ministrów Obrony i innych organów powołanych do koordynacji poczynań w dziedzinie wojskowej, współ-

działanie w sferze politycznej nabiera instytucjonalnego charakteru.

Pierwsze posiedzenie Komitetu Ministrów Spraw Zagranicznych ma się odbyć w marcu 1977 r.

Co się tyczy współpracy militarnej, narada - po wysłuchaniu referatu szefa Sztabu Zjednoczonych Sił Zbrojnych nt. wykonania uchwał DKP podjętych na poprzednich posiedzeniach, w latach 1969-1974 w części dotyczącej organizacji wojskowej Układu Warszawskiego - przyjęła do aprobowanej wiadomości dotychczasową działalność oraz zaakceptowała przedstawione wnioski. W jednomyślnie przyjętej uchwale narada powierzyła Ministrom Obrony i Naczelnemu Dowódcy ZSZ zadanie podjęcia stosownych środków w celu dalszego umacniania jednolitego systemu obrony powietrznej państw-stron Układu Warszawskiego oraz zaleca kontynuowanie procesu doskonalenia działalności i organizacji dowodzenia ZSZ. /Tekst uchwały dotyczącej wystąpienia Naczelnego Dowódcy Zjednoczonych Sił Zbrojnych w załączeniu/.

Uwagi ogólne

1. Wyniki narady bukareszteńskiej DKP przyczyniły się do dalszego umocnienia jedności wspólnoty państw socjalistycznych i będą w tym kierunku oddziaływać. Powołanie Komitetu Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Zjednoczonego Sekretariatu stanowi nowe posunięcie na rzecz usprawniania i instytucjonalizacji współpracy politycznej i koordynacji polityki zagranicznej bratnich krajów, będzie sprzyjać polepszaniu wielostronnej współpracy politycznej. Jednocześnie w trakcie

debaty zarysowała się tendencja do dalszego rozszerzania płaszczyzn, w których - zdaniem państw-stron Układu - niezbędne jest doskonale nie współdziałania. Dotyczy to zwłaszcza takich dziedzin, jak polityka gospodarcza w stosunku do wysoko rozwiniętych krajów kapitalistycznych, stosunki z krajami rozwijającymi się, działalność propagandowa wobec zagranicy itp. Przebieg narady potwierdził, iż państwa socjalistycznej wspólnoty reprezentują jednolite stanowisko wobec zagadnień wzajemnej współpracy, a także podstawowych problemów polityki międzynarodowej. Odnosi się to w pewnej mierze także do Rumunii, która wykazała wolę rozwijania współpracy z KS. Te elementy w stanowisku rumuńskim wiążą się niewątpliwie m.in. z poprzedzającą naradę wizytą tow.

L. Breżniewa w Bukareszcie.

2. Narada przyjęła szeroki program dalszej walki o pogłębienie odprężenia międzynarodowego, zahamowania wyścigu zbrojeń i rozbrojenia, o dalszy rozwój wzajemnie korzystnej współpracy z państwami o odmiennych ustrojach. Podpisane dokumenty z ich konkretnymi i ofensywnymi propozycjami, wpływać będą na koła polityczne Zachodu w kierunku zajęcia stanowiska wobec węzłowych zagadnień współczesności, a jednocześnie winny wpływać mobilizująco na szerokie kręgi opinii publicznej.

Narada silnie podkreśliła wolę państw UW dalszego kontynuowania wspólnych wysiłków na rzecz pogłębienia procesu pozytywnych przemian w stosunkach między Wschodem a Zachodem. Jednocześnie wyrażono zdecydowanie energicznego przeciwstawiania się wszelkim posunięciom antyodprężeniowym i antysocjalistycznym.

3. W trakcie narady, a także w jej dokumentach silniej niż dotychczas podkreślano zarówno konieczność dalszej aktywizacji polityki KS wobec krajów rozwijających się i ruchu państw niezaangażowanych, jak i większej koncentracji wysiłków na rzecz pogłębiania stosunków z krajami rozwijającymi się o socjalistycznej orientacji.

4. W trakcie narady zgłoszono szereg szczegółowych wniosków i propozycji, odnoszących się zarówno do współpracy bratnich krajów, jak i ich działalności międzynarodowej. Uwzględniając, iż wnioski te będą przedmiotem prac Komitetu Ministrów S. Z., zleca się Wydziałowi Zagranicznemu KC, Ministerstwu Spraw Zagranicznych i innym zainteresowanym resortom przygotowanie projektu polskiego stanowiska w tych sprawach.